

**ועדת הבחירות המרכזית
לכנסת ה-20**

**القاضي سليم جبران
رئيس لجنة الانتخابات المركزية**

**השופט סלים ג'ובראן
יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית**

ירושלים, י"ג בחשון התשע"ד
17 באוקטובר 2013

תר"מ 177/20
תר"מ 178/20

העותר: ח"כ עמר בר-לב

נגד

המשיבים בתר"מ 177/20
1. מר נוימרק קורן
2. רשימת הליכוד בעיר כרמיאל

המשיבים בתר"מ 178/20
1. מר ארנון גלעדי
2. רשימת הליכוד בעיר תל אביב-יפו

בשם העותר: עו"ד עמיחי וינברגר, עו"ד עדי סדינסקי לוי

בשם המשיבים בתר"מ 177/20
מר נוימרק קורן

בשם המשיבים בתר"מ 178/20
עו"ד נועם פורר

בשם היועץ המשפטי לממשלה:
עו"ד אילאיל כסיף-אמיר, עו"ד יונתן ציון מוזס

עתירות למתן צו מניעה לפי סעיף 17 לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 (להלן: חוק הבחירות)

החלטה

1. לפניי שתי עתירות המבקשות למנוע שני פרסומים שלטענת העותר הם גזעניים ומהווים הסתה נגד ערבים.

עמוד 1 מתוך 12

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
العنوان: مجمع بن غوريون, أورشليم القدس, 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax

2. בעתירה זו, מדובר בסרטון וידאו שפורסם באתר האינטרנט YOUTUBE. בסרטון, תחילה מופיעה כיתובית בה נכתב "חדש בכרמיאל" ואז נשמע קול, המבקש לחקות מבטא ישראלי-ערבי כבד, אשר אומר: "אהלן, קוראים לי נביל, אני רוצה להזמין אתכם להנחת אבן פינה למסגד שייבנה בכרמיאל. הטקס יתקיים אינשאללה אם ליכוד לא ייבחר למועצת העיר". לאחר מכן, משתנה הכיתובית, ומופיעה על המסך מודעת בחירות מטעם מפלגת המשיבים, בה כתוב: "שומרים על כרמיאל ציונית ומלוכדת". אז נשמע קול אחר, אשר אומר: "כי רק הליכוד יימנע הקמת מסגד בכרמיאל". לאחר מכן, מושמע זמריר מטעם מפלגת הליכוד כרמיאל, בו שרה זמרת: "הבית שלי, כרמיאל שלי, הליכוד זה נכון. צחוק ילדים עם חזון לעתיד, הליכוד רק יכול. עיר ציונית, עם צביון יהודי, בנייה והתיישבות והמון צעירים. כולנו ביחד נביא את החידוש, כרמיאל במרכז זה ייעוד. הליכוד הוא בלב, הליכוד הוא בראש, הליכוד זה נכון". במהלך הזמריר, מופיעות על המסך שתי מודעות בחירות מטעם המשיבים בהן כתוב: "כרמיאל ציונית מאז ולתמיד" ו-"כרמיאל ציונית ומלוכדת".

3. לטענת העותר, הסרטון מהווה "קמפיין בעל אופי גזעני הפוגע ברו הקיום הקיים בצפון הארץ בין יהודים לערבים. ישנו פוטנציאל להסתה שתעודד נקיטת פעולות ולהפצת מסר של שנאה בין יהודים לערבים" (סעיף 4 לעתירה). עוד טוען העותר כי משיחה שקיים עם ראש עיריית כרמיאל, "עולה כי המפלגה מממנת רכב הנוסע ברחבי העיר ומשמיע דברי הסתה כנגד הקמת מסגד בעיר, דבר שאף לא מתוכנן. מדובר בהסתה צינית תוך ביצוע תעמולה שקרית לכאורה" (סעיף 3 לעתירה). משמע, על פי העותר, הקולות שהוצגו לעיל בסרטון מושמעים מרכב שנוסע ברחבי העיר.

4. ביקשתי את תגובת המשיבים. לטענתם, דין העתירה להידחות. ראשית, על הסף, נוכח מספר פגמים שנפלו לטענתם בעתירה: העותר הוא חבר כנסת ולפיכך לא עומדת לו זכות עמידה; אין בכרמיאל רשימת "הליכוד ביתנו"; טענותיו לא הוכחו והן מבוססות על עדויות שמיעה משיחה שביצע עם ראש העירייה; העותר אינו מפרט כיצד התעמולה מהווה הסתה; חוסר תום לב של העותר; והעדר פנייה מוקדמת.

5. שנית, לגופם של דברים, טוענים הם כי דין העתירה להידחות בהתבסס על חופש הביטוי המוקנה להם וחשיבותו כאמצעי לשמירה על ההליך הדמוקרטי. לטענתם, "כל

מטרתו של קמפיין זה להעלות לסדר היום הציבורי את נושא הקמת מסגד בכרמיאל באופן סאטירי הומוריסטי, אין באמור בקמפיין משום פגיעה באיש על רקע גזעני" (סעיף 3 לתשובה). כמו כן, טוענים הם כי אין בקמפיין פגיעה במידה שמזעזעת את אמות הסיפים של הסובלנות ההדדית במידה המחייבת פגיעה בחופש הביטוי המוקנה להם.

6. עוד טוענים הם כי העתירה נסובה סביב סוגיית הקמת מסגד, ונוכח העובדה כי לא מתוכננת בניית מסגד בעיר, כיצד ניתן להסית נגדו.

7. ביקשתי לקבל את עמדת היועץ המשפטי לממשלה. לעמדתו, לעניין תוכן התעמולה, יש לדחות את העתירה נוכח העדר סמכות. זאת, "הואיל וחוק הבחירות אינו מעניק ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות להוציא צו מניעה ביחס לתוכנה של תעמולת בחירות במסגרת פרסום חוצות או מודעה, ואף לא נדרש אישורו של יושב הראש לשם פרסומו של פרסום כזה" (סעיף 9 לעמדה). לעמדתו, מעבר לנדרש, אפילו אם עמדה ליושב ראש ועדת הבחירות סמכות ליתן צו בגין תוכן תעמולה כזאת, "ספק אם תוכנה מצדיק את הגבלת חופש הביטוי של רשימת המשיב" (סעיף 9 לעמדה).

8. לעניין טענת העותר בנוגע לרכב שבאמצעותו מתבצעת תעמולה, מדובר בפעולה אסורה על פי סעיף 4 לחוק הבחירות, ולפיכך יש ליתן צו בעניין זה. כמו כן, למעלה מן הצורך, מציין היועץ המשפטי לממשלה כי ככל שמדובר בתעמולה המבוססת על עובדות שאינן נכונות, היא "עלולה אף להוות הפרעה בלתי הוגנת לתעמולת בחירות, בהתאם להוראת סעיף 13 לחוק הבחירות" (סעיף 8 לעמדה). עם זאת, לעמדתו, אין צורך להכריע בסוגיה זו במסגרת ההליך דנן נוכח תחולתו של סעיף 4 לחוק הבחירות.

תר"מ 178/20

9. בעתירה זו, מדובר בשלט בחירות בו נכתב "להשתיק את המואזין ביפו? רק הליכוד יכול". בהקשר זה, טוען העותר בדומה לטענותיו בתר"מ 177/20, כי הקמפיין "פוגע בדו הקיום בתל אביב-יפו" (סעיף 4 לעתירה) ובעל פוטנציאל להביא להסתה נגד המיעוט הערבי.

10. המשיבים טוענים כי דין העתירה להידחות. לטענתם, הנושא מושא שלט הבחירות הוא בעיה אמיתית המעסיקה את תושבי דרום תל אביב-יפו. בהקשר זה, טוענים הם כי "על רקע האמור לעיל החליטה המשיבה 2 לשוב ולהעלות במסגרת מערכת

הבחירות המתנהלת בימים אלה את הבעיה האמורה על סדר היום, ולהבטיח לציבור הבוחרים לפעול בנמרצות על מנת למצוא לה פתרון" (סעיף 4 לתשובה).

11. בנוסף, בדומה לעמדת המשיבים בתר"מ 177/20, יש לדחות את העתירה נוכח חשיבות חופש הביטוי הפוליטי המוקנה להם, ונוכח העובדה כי "אין להגביל ביטוי פוליטי אך בשל פגיעתו ברגשות", ופגיעה מעין זאת לא מתקיימת נוכח העובדה כי הכרזות תלויות כבר למעלה משבוע ימים ולא הובילו לאלימות, ובנוסף תוכנן "אינו מקיים, אפילו לא בקירוב, את יסודות עבירת הסתה לגזענות, אלימות או טרור כמשמען בסימן א' 1 בפרק ח' לחוק העונשין, התשל"ז 1977 ולפיכך ועל פי ההלכה הפסוקה המצוטטת לעיל, אין מניעה מלפרסמו" (סעיף 16 לעתירה).

12. לעמדת היועץ המשפטי לממשלה, בדומה לעמדתו במסגרת תר"מ 177/20, דין העתירה להידחות נוכח העדר סמכות של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית ליתן צו מניעה בגין תוכן מודעה. כמו כן, טוען הוא על אף הפרסום מושא העתירה הוא "בעל תוכן בוטה ופוגעני המופנה כלפי אוכלוסייה מסוימת", אין בכך מספיק כדי להצדיק את פרסומו ופגיעה בחופש הביטוי הפוליטי המוקנה למשיבים. אציין כי היועץ המשפטי לממשלה ציין בעמדתו מספר מקורות על פיהן נסמכת מסקנתו זו, ובין היתר סעיף 17ב בחוק הבחירות המסמיך את יושב ראש ועדת הבחירות ליתן צו מניעה בגין הפרות של חוק זה ומספר חוקים נוספים; החלטה של השופט מ' חשין, כאשר כיהן כיושב ראש וועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 (תב"ם 15/2001 ש"ס נ' שינוי), על פיה אין סמכות ליתן צו מניעה בפרסום מודעה שאינה אמת; אי תחולתו של סעיף 13 לחוק הבחירות על המקרה דנן, ועוד.

13. היום קיימתי דיון במעמד הצדדים ובא-כוח היועץ המשפטי לממשלה. במהלכו, חזרו הצדדים על טענותיהם. אוסיף כי בא-כוח העותר הציע מספר מקורות לסמכות ליתן צווים במקרה דנן, וטען לגופם כי בהתאם למבחני הפסיקה, יש לפסול את שני דברי התעמולה על אף חופש הביטוי הפוליטי של המשיבים בשתי העתירות. המשיב 1 בתר"מ 177/20, שהתייצב בעצמו לדיון, חזר על טענותיו והדגיש כי יש להעניק משקל גדול לחופש הביטוי הפוליטי במהלך קיומה של מערכת בחירות. עוד אציין כי המשיבים בשתי העתירות, גם בתשובתם וגם בדיון שנערך לפניי, לא העלו טענות לעניין העדר סמכות ליתן צו במקרה דנן.

דיון והכרעה

סמכות

14. בטרם אדרש לשאלה העקרונית העומדת לפניי, יש לדון בשאלה המקדמית והיא האם בסמכות יושב ראש ועדת הבחירות ליתן צו מניעה בגין תוכן תעמולה גזענית, מודפסת ובאינטרנט.

15. חוק הבחירות שותק לעניין מתן צווי מניעה בגין תוכן תעמולה מודפסת. סעיפים 10 ו-10ב עוסקים בתעמולה מודפסת, אולם מטילים מגבלות צורניות בלבד. מכאן עולה השאלה האם שתיקת החוק לעניין מגבלות על תוכן תעמולה מודפסת מלמדת על העדר סמכות אם לאו.

16. בתב"כ 2/19 פרנקנטלר נ' אלדד (12.12.2012) (להלן: עניין פרנקנטלר), דן חברי השופט א' רובינשטיין בסוגיה זו ממש. מסקנתו הייתה כי קיימת סמכות ליתן צו מניעה בגין תעמולה גזענית מודפסת (שם, פסקאות ז' – יז'), זאת על אף עמדתו, בדומה לענייננו, של היועץ המשפטי לממשלה. אקדים ואציין כי גם לעמדתי קיימת סמכות במקרה דנן. את עמדתי זו ביססתי על מספר אדנים, אותם אפרט להלן.

17. ראשית, מסכים אני לקביעתו של חברי השופט א' רובינשטיין בגינה הגיע למסקנה כי קיימת סמכות ליתן צו מניעה במקרה זה. סעיף 15א(ד) קובע את סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות לאשר (וכפועל יוצא – לפסול) תעמולת בחירות בטלוויזיה. בפרשת חרות (בג"ץ 212/03 חרות נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית, פ"ד נז(1) 750 (2003)), קבע בג"ץ כי סמכות זו, על אף שתיקת החוק בעניין, משתרעת גם בנוגע לתשדירי רדיו. זאת, בהתבסס על הרציונאל כי "אין כל טעם סביר למצב דברים שבו על שידורי תעמולת הבחירות ברדיו אין כל פיקוח ואין כל רסן" (פסקה 11 לפסק דינו של הנשיא א' ברק).

18. כפועל יוצא, המצב החוקי טרם עניין פרנקנטלר היה כי ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות לפסול תעמולה בטלוויזיה (מכוח החוק החרות) וברדיו (מכוח הלכת חרות). חברי השופט א' רובינשטיין קבע בעניין פרנקנטלר בנוגע לאמור לעיל כי "אין כל טעם מהותי להבחין בין שידורי בחירות בטלוויזיה, שידורי בחירות ברדיו ופרסומי חוצות. האם ניתן להעלות על הדעת סיטואציה בה תוכן כזה או אחר ייאסר לשידור בטלוויזיה מחמת שהוא נושא מסרים גזעניים, אך ניתן יהיה לפרסמו ברבים באופן אחר?" (שם, פסקה יא). אין לי אלא להצטרף לעמדה זו.

עמוד 5 מתוך 12

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
 العنوان: مجمع بن غوريون، أورشليم القدس، 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax:

19. עוד אציין כי בעניין פרנקנטלר, התעמולה המודפסת הייתה בקשר עם הבחירות לכנסת ולא לרשויות המקומיות. בבחירות לרשויות המקומיות, אשר במהלכן אנו נמצאים כעת, לא מתקיימת תעמולה בערוצי הטלוויזיה, ולפיכך סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לאשר מראש תעמולה בטרם שידורה, על פי סעיף 15א(ד) אינה רלוונטית. כמו כן, התעמולה ברדיו במהלך הבחירות לרשויות המקומיות אינה מצריכה גם היא את אישור יושב ראש ועדת הבחירות. עם זאת, לגישתי, הטעמים שהוצגו לעיל רלוונטיים ועומדים גם במקרה דנן. לא מצאתי הצדק לכך שבבחירות לכנסת ובבחירות לרשויות המקומיות יחול דין שונה והפוך, אשר יותיר חלל בנוגע לסמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לפסול תעמולה מודפסת או באינטרנט.

20. כמו כן, לעניין זה, מקובלת עליי עמדתו של חברי, השופט א' רובינשטיין, על פיה בשונה מאישור א-פריורי של תעמולה ברדיו ובטלוויזיה, סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות במקרה דנן תוגבל רק למתן צווי מניעה בדיעבד בגין פרסום אשר תוכנו גזעני, פוגע בפרטיות וכיוצא בזאת (שם, פסקה טו).

21. שנית, ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות למנוע מרשימת מועמדים מלהתמודד בבחירות לרשויות המקומיות אם מצא כי "במטרותיה או במעשיה, במפורש או במשתמע, אחד מאלה... (3) הסתה לגזענות" (סעיף 39א לחוק הרשויות המקומיות). סמכות זאת ניתנת להפעיל רק לאחר התייעצות עם סגני יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית, אולם סמכות זו מסורה לו, ולו בלבד. אני מתקשה למצוא טעם לעובדה כי המחוקק בחר להעניק סמכות כה משמעותית, לפסול רשימת מועמדים, אשר טומנת בחובה פגיעה אנושה בזכויות החוקתיות להיבחר ולבחור, בידי יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית, ובחר מנגד שלא להעניק לו סמכות דומה בגין פרסומים גזעניים, שהשפעתם על זכויותיהם של המשיבים – פחותה.

22. שלישיית, כבר נקבע בעבר כי ליושב ראש ועדת הבחירות סמכות ליתן צווי מניעה בגין פרסומי תעמולה מודפסים בהם עולה החשש להטעיית הציבור, בהקשר לסוגיה זו אמרתי באחת מהחלטותיי:

"כבר נקבע לא פעם כי אחת מתכליותיו המרכזיות של חוק הבחירות, ובצידה – סמכותו של יושב ראש הוועדה ליתן צו – היא בגין דבר תעמולה המהווה הטעיית הציבור (תב"כ 9/19 אייכלר נ' קדימה (17.1.2013)), השופט א' רובינשטיין; מכתב של השופט מ' חשין, יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת

השישה עשר, לסגני יושב ראש ועדת הבחירות, מיום 16.1.2001). סמכות זו עולה מתכליתו הכללית של חוק הבחירות, ומעוגנת בסעיף 13 לחוק הבחירות" (תר"מ 63/20 צור נ' נחמני (14.8.2013) (להלן: עניין צור). וראו בדומה: תר"מ 94/20 פיירברג נ' פרידריך (9.9.2013); תר"מ 139/20 הליכוד נ' רשימת רחובותי (3.10.2013); תב"כ 38/19 רשימת הליכוד ביתנו נ' רשימת הבית היהודי (17.1.2013), השופט א' רובינשטיין).

23. הווה אומר – אחת מהתכליות של חוק הבחירות היא מניעת הטעיה. זאת, לצד התכליות האחרות של החוק: הבטחת חופש הבחירה ומניעת השפעה בלתי הוגנת, שוויון בין המתמודדים השונים, והגבלת ההוצאות של המפלגות (השוו: בג"ץ 869/92 זוילי נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, פ"ד מו(2) 692 (1992); תר"מ 4/19 סיעת "ישראל ביתנו" נ' בר שדה (8.2.2010), השופטת א' פרוקצ'יה). עוד אציין כי יושבי ראש ועדת הבחירות לאורך עשרות שנים נאותו ליתן צו בגין תעמולה מודפסת המעלה חשש להטעיית ציבור הבוחרים (ראו למשל: תר"מ 167/03 לוי נ' אסרף (27.10.2003), השופטת ד' דורנר; תר"מ 139/18 ברזילי נ' שאמה (5.11.2008), השופט א' ריבלין; תר"מ 39/89 אוסי נ' הרשימה הציבורית לעיריית פתח-תקוה (27.2.1989), השופט א' חלימה).

24. ובמה דברים אמורים? מהסקירה לעיל עולה כי לאורך שנים ניתנו צווי מניעה על ידי יושבי ראש ועדת הבחירות המרכזית בגין תוכן תעמולה מודפסת. לפיכך, מתקשה אני לקבל את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה על פיה "כאשר פרסום חוצות עומד בתנאים הטכניים המופרטים בסעיפים 10-10 לחוק דרכי תעמולה, יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית אינו מוסמך להוציא צו מניעה ביחס לתוכנו של אותו פרסום... וזאת כל עוד תוכנו של הפרסום אינו מהווה עבירה על אחד מהחיקוקים המפורטים בסעיף 17ב(א) לחוק".

25. רביעית, הבחירות לרשויות המקומיות אמורות להתקיים בעוד פחות משבוע ימים. קביעה כי אין סמכות ליתן סעד בעתירות, תביא לכך שיוותר העותר ללא כל ערכאה מוסמכת אחרת שתדון בעתירות לגופן. מצב דברים מעין זה אינו ראוי, ודאי שעה שאין עוררין כי הגוף המוסמך לדון ולהכריע לגופם של דברים במרבית סוגיות דיני תעמולת הבחירות הוא יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית.

26. עוד יצוין כי אין נפקא מינה לגישתי אם הפרסומים בתר"מ 177/20 פורסמו ברשת האינטרנט או הופצו כמודעות מודפסות או כרזים. יתרה מכך, שתיקת חוק

הבחירות בנוגע לאינטרנט, ומנגד, קניית הסמכות בנושא זה תוך נקיטה בגישה פרשנית וניסיון לגשר בין החוק היבש למציאות הדינאמית, מחזקת אף היא את מסקנתי כי קמה סמכות בנושא זה (ראו לעניין זה: תר"מ 58/20 רשימת מהפך נ' רוכברגר (17.8.2013); עניין פרנקנטלר, פסקה ט"ז; תב"כ 16/19 רשימת הבית היהודי נ' רשימת הליכוד ביתנו (3.1.2013), השופט א' רובינשטיין). בהקשר זה, יפים דבריו של הנשיא א' גרוניס בבג"ץ 236/13 עוצמה לישראל נ' יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית (15.1.2013) (להלן: פרשת עוצמה לישראל):

"מערכת הבחירות לכנסת ה-19 נערכת בצילם של שינויים משמעותיים ביותר בעולם התקשורת. שידורי התעמולה בטלוויזיה וברדיו, שהיו בעבר הצינור המרכזי להעברת המידע מהרשימות לציבור הבוחרים, הם כיום רק חלק מסוים ממערך ההתקשרות של הבוחר והנבחר. אמצעי תקשורת אחרים, ובהם האינטרנט, הרשתות החברתיות, אמצעי התקשורת הזרים ואתרי הבית של הרשימות עצמן, תופסים חלק הולך וגדל במערך מאגרי המידע אליהם נחשף הציבור... במצב דברים זה, בו ניתן להעביר מידע מן הרשימות לציבור – באופן ישיר או עקיף – באופנים שהחוק לא צפה אותם מראש, יש מקום לבחון את הצורך בהתאמת הדינים למציאות המשתנה" (שם, פסקה 29).

פסילת תעמולה גזענית – האיזון העקרוני

27. לאחר שעברנו משוכה זו, עולה השאלה האם במקרה דנן, יש לעשות שימוש בסמכותי ולפסול את שני הפרסומים. על מנת לענות על שאלה זו, יש להידרש לאיזון העקרוני בין הזכות לחופש הביטוי לבין האינטרס של שלום הציבור ורגשותיו.

28. לא ארחיב על חשיבות חופש הביטוי, ומקובלת עליי עמדתו של המשיב 1 בתר"מ 177/20, כי במקרה דנן עסקינן בחופש הביטוי הפוליטי בתקופת בחירות, עובדה המעניקה משקל ניכר אף יותר לזכות זו. מנגד, כאמור לעיל, ניצב לו האינטרס של שלום הציבור, ורגשות הקבוצה העלולים להיפגע נוכח ביטוי גזעני. האיזון העקרוני שנקבע במצב מעין זה, ואושרר במספר רב של פסקי דין של בית המשפט העליון, הוא מבחן הוודאות הקרובה. על פיו, נותיר את הפגיעה בחופש הביטוי בשם האינטרס רק מקום כי קיימת וודאות קרובה כי מימוש הזכות תוביל לפגיעה חמורה וקשה "המזעזעת את אמות

עמוד 8 מתוך 12

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
العنوان: مجمع بن غوريون, أورشليم القدس, 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax:

הסיפיים" באינטרס הציבורי (פרשת חרות; בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, פ"ד נג(3) 817 (1994); בג"ץ 4804/94 חברת סטיישן פילם בע"מ נ' המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד נ(5) 661 (1997)).

29. רק לאחרונה נדרש בג"ץ לסוגיה דומה מאד לענייננו. בפרשת עוצמה לישראל, הפך בג"ץ החלטה של קודמי לתפקיד, השופט א' רובינשטיין, אשר החליט לפסול חלק מתשדיר טלוויזיוני של רשימת עוצמה לישראל. זאת, נוכח היותו גזעני ו"אנטי ערבי", כלשונו. בג"ץ, מפי הנשיא א' גרוניס ובהסכמת יתר חברי ההרכב, קבע כי "קשה לומר שמתקיימים המבחנים המחמירים המצדיקים את הגבלת חופש הביטוי של הרשימות [ביניהן – רשימת עוצמה לישראל – ס' ג"], או שמידת הפגיעה ברגשות הציבור כתוצאה מצפייה בתשדירים אלה היא "מעבר לרמת הסיבולת הראויה" (שס, פסקה 29).

30. נוכח האיזון שהוצג לעיל, מקובלת עליי העמדה שהובעה בפסיקה כי פסילת פרסומים על ידי יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית תיעשה במשורה, ורק בהתקיימות מבחן הוודאות הקרובה לפגיעה ממשית וחמורה שהוצגה לעיל. בהתאם לכל אלה, אפנה כעת לבחון את שני הפרסומים.

מן הכלל אל הפרט

תר"מ 177/20

31. ראשית, יש לדחות את טענות המשיבים לפיהן יש לדחות את העתירה על הסף. לעניין העובדה כי לא קיימת מפלגת "הליכוד ביתנו" בכרמיאל, בחרתי לעשות שימוש בסמכותי בהתאם לסעיף לנוהל הטיפול בעתירות לצו מניעה או לצו להסרת מודעות ולניקוי ושיקום מקרקעין, התשע"ג-2013 (להלן: הנוהל), ולהורות על תיקון שם המשיבה 2. כמו כן, אמנם, העותר לא פנה בפנייה מוקדמת למשיבים בטרם הגשת העתירה, אולם נוכח סד הזמנים הלחוצן, והעובדה כי העותר פעל על פי סעיף 2(ב)(6) לנוהל ונתן טעם לאי מיצוי ההליכים, יש לדחות טענה זו. לעניין יתר טענות המשיבים, לא מצאתי גם בהן טעם המצדיק לדחות את העתירה על הסף.

32. יש לציין – במקרה דנן עסקינן בסרטון שהופץ באתר האינטרנט YOUTUBE, ובו נשמע קול המבקש לחקות מבטא ערבי כבד ומזמין את הצופים לטקס הנחת אבן פינה למסגד חדש שנבנה בעיר כרמיאל. לאחר מכן, נשמע קול עם מבטא ישראלי "צבריי",

שאומר כי רק הליכוד ימנע הקמת מסגד בישראל.

33. לגישתי קיימת וודאות קרובה כי סרטון זה יביא לפגיעה קשה וחמורה בשלום הציבור וברגשות האוכלוסייה הערבית-מוסלמית של מדינת ישראל. הסרטון משתמש במספר מוטיבים על מנת לאפיין ולסמן אוכלוסייה זו. זאת, באמצעות קול אשר מחקה מבטא ערבי, והבטחה כי מפלגת המשיבים תמנע הקמת מבנה דתי-מוסלמי בכרמיאל. בנוסף על כך, השימוש במבטא הכבד, ובשיבוש צורת ההגייה התקינה של מילים בעברית כדוגמת "בינה" במקום "פינה", מבקשת להגחך ולהביא ללעג וקלס ציבור זה בכללותו. אני, כשלעצמי, מצאתי את המבטא של "נביל" בסרטון פוגעני במיוחד. אגב, קיימים לא מעט ערבים-ישראלים שמדברים עברית תקנית וצחה ובמבטא אשר אינו נבדל ממבטא של כל ישראלי "צבר" אחר. משכך, הניסיון לגחך על אוכלוסייה שלמה חמור במיוחד.

34. כמו כן, השימוש בסרטון בביטויים כגון "שומרים על כרמיאל ציונית ומלוכדת" ו-"עיר ציונית עם צביון יהודי", מדירים מהמרקם האתני של העיר אוכלוסייה שלמה. אציין כי נכון לשנת 2011, בעיר כרמיאל (ובערבית – كرمينيل) מתגוררים 15% תושבים שאינם יהודים (פרופיל כרמיאל לשנת 2011, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, http://www.cbs.gov.il/publications13/local_authorities11_1531/pdf/231_1139.pdf).

35. נוכח זאת, לא ניתן להטיל ספק בעיניי כי מדובר בסרטון גזעני, וכי קיימת וודאות קרובה כי שידורו יפגע באוכלוסייה הערבית-מוסלמית של מדינת ישראל באופן קשה וחמור. לפיכך, ניתן בזאת צו מניעה האוסר על פרסום הסרטון או תוכנו בדרך אחרת על ידי המשיבים.

36. יש לציין כי משהגעתי למסקנה זו, התייתרה בעיניי הסוגיה האם יש לפסול את הסרטון נוכח החשש להטעיית הציבור, או את שידורו ברכב המסתובב בעיר בהתאם לסעיף 4 לחוק הבחירות. הצו שניתן אוסר על פרסום תוכן הסרטון בכל אופן שהוא.

תר"מ 178/20

37. יש לציין - במקרה זה עסקינן בתעמולה מודפסת בה נכתב "להשתיק את המואזין ביפו? רק הליכוד יכול". גם במקרה זה, לגישתי, קיימת וודאות קרובה כי הפרסום יביא לפגיעה קשה וחמורה בשלום הציבור וברגשות האוכלוסייה המוסלמית של מדינת ישראל.

עמוד 10 מתוך 12

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
العنوان: مجمع بن غوريون, أورشليم القدس, 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax:

38. המשיבים מנסים לשוות למודעה כסות של דאגה לרווחת תושבי דרום תל-אביב ויפו. אולם, המודעה מתמקדת בקריאות מואזין במסגד, סממן מובהק המזוהה עם האוכלוסייה הערבית-מוסלמית של מדינת ישראל, המונה נכון להיום כ-1,388,000 אזרחים. הפרסום לא מבקש באופן עיוור להסיר מן המרחב הציבורי מפגעי רעש, דוגמת ברים ומועדונים המשמיעים מוסיקה רועשת עד השעות הקטנות של הבוקר. במודעה שלפניי, הפרסום מתמקד במאפיין ייחודי של אוכלוסייה זו, ויוצא נגדה באופן בוטה, ישיר, ופוגעני. לטעמי, בנסיבות אלה, קיימת ודאות קרובה כי הפרסום יביא לפגיעה קשה וחמורה ברגשות אוכלוסייה זו. לפיכך, ניתן בזאת צו מניעה האוסר על פרסום המודעה על ידי המשיבים.

מספר הערות לפני סיום

39. הגעתי לתוצאה אשר הגעתי לאחר התלבטות לא קלה. חופש הביטוי היא זכות יסוד ממדרגה ראשונה. אולם, יש לזכור כי פגיעה בזכות אינה סוף פסוק. פגיעה בזכות מותרת וחוקתית, אם מנגד מוצב אינטרס שקיימת וודאות קרובה שייפגע נוכח מימוש אותה הזכות.

40. יש לציין כי לגישתי, שני הפרסומים במקרה שלפניי מזכירים יותר תשדיר מטעם מפלגת שינוי, אשר פסלה יושבת ראש ועדת הבחירות השופטת ד' ביניש (כתוארה אז), מאשר התשדיר בפרשת עוצמה לישראל. בפרשת שינוי, אושרה פסילתו של תשדיר מטעם מפלגת שינוי, אשר בו נראה אדם חילוני פוסע לעבר הקלפי, בעוד בדרכו נתלים על רגליו עוד ועוד חרדים. לאחר שהחילוני משלשל פתק הצבעה של שינוי לקלפי, דמויות החרדים מתחילות להתפוגג. עוד אציין כי בג"ץ דחה פה אחד עתירה שהוגשה על ידי מפלגת שינוי נגד החלטה זו (בג"ץ 2194/06 מפלגת שינוי נ' יושבת ראש ועדת הבחירות המרכזית (28.6.2006)). בפרשת עוצמה לישראל, אושר לבסוף על-ידי בג"ץ שימוש בשלושה משפטים: "בסכנין לא כולם משלמים ארנונה"; "במזרח ירושלים יש המצפצפים על החוק"; "בטייבה ובנגב יש הבונים וילות פיראטיות".

41. יצוין כי בבחירות הנוכחיות, נראה כי סוגיית יחסי יהודים-ערבים תפסה מקום לא קטן. אינני טוען כי לא מדובר בנושא חשוב, אף ברמה המוניציפאלית. נהפוך הוא. אולם, נראה כי הניסיון לעשות שימוש באוכלוסייה הערבית-מוסלמית למען רווח פוליטי, בא במקרים רבים על חשבון התמקדות בנושאים אחרים, חשובים לא פחות.

עמוד 11 מתוך 12

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
العنوان: مجمع بن غوريون, أورشليم القدس, 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax:

בעיר חיפה, על דרך המשל, מתקיים דו קיום מלא ומעורר הערכה בין כל הדתות והעדות. עוד, בכפר גוש חלב (ג'יש) (בערבית – الجش), שאוכלוסייתו הינה נוצרית ומוסלמית, קיימים קברים של חכמי סנהדרין. לא ידוע לי על מקרה אחד בו ניסו תושבי הכפר לעשות שימוש פוליטי ולקרוא להעברת הקברים משטח הכפר. נהפוך הוא, תושבי הכפר שבתיהם צמודים לקברים אלו מטפחים ושומרים עליהם בצורה מעוררת כבוד. יש להצדק על כך שהמשיבים לא פעלו בסובלנות בדומה לנעשה בחיפה ובגוש חלב, ובמקומות רבים אחרים במדינה.

סוף דבר

42. נוכח כל האמור לעיל, שתי העתירות מתקבלות כאמור לעיל. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

43. בהתאם לסעיף 17 ב(ב) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959, החלטה זו נתונה לערר בפני מליאת ועדת הבחירות המרכזית. ערר יוגש בהתאם לנוהל הגשת ערר לפי סעיף 17 ב(ב) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959 שפורסם ברשומות, י"פ 5272 התשס"ד, עמוד 1873.

ניתנה היום, י"ג בחשוון התשע"ד (17.10.2013).

סלים ג'ובראן
שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-20